

Сања Р. Милићевић¹
Универзитет у Бањој Луци
Филолошки факултет
Катедра за русистику

ОБРАЗОВНА ЈЕЗИЧКА ПОЛИТИКА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ У ДОМЕНУ НАСТАВЕ СТРАНИХ ЈЕЗИКА

Апстракт: У раду се анализира заступљеност наставе страних језика у образовном систему Републике Српске. Будући да основно образовање представља први и обавезни образовни степен у којем се сусреће настава страних језика, приликом анализе испитује се повезаност образовне језичке политике на овом степену образовања са друштвеним процесима и међународном позицијом страних језика који се изучавају у Републици Српској. Доступни подаци упоређују се са ранг-листом глобалног утицаја свјетских језика и анализирају се сличности и разлике у исходима учења по завршетку основног образовања. Указује се на основне проблеме образовне језичке политике у Републици Српској, који се односе на наставу страних језика, а међу којима се као кључни издвајају проблеми системског прикупљања и анализе података из ове области.

Кључне ријечи: настава страних језика, језичка политика, основно образовање, страни језици, образовни систем.

0. Увод

Проблеми језичких образовних политика и језичке политике уопште посљедњих деценија представљају веома важан фактор у друштвеним процесима готово свих европских земаља. Питања односа према језику у оквиру образовних, а самим тим и државних система, у земаљама Европе уређена су различитим нормативним актима који имају неједнак друштвени престиж, о чему је већ доста писано (в. Spolsky 2009; Gricenko, Kirilina 2014; Alpatov 2014; Filipović 2014).

¹ sanja.milicevic@ffl.unibl.org

Иако легислативни оквири државне језичке политике могу бити у већој или мањој мјери видљиви у функционисању државних система, њихов утицај на језичко образовање неминован је чак и у оним земљама у којима ти оквири нису јасно дефинисани. Како наводи В. Алпатов, чак и онда када власт не предузима никакве посебне мјере за ширење или потискивање неких језика, оно се ипак спроводи посредством образовне политике или средстава јавног информисања (2013: 8).

Питање наставе страних језика ослања се како на општу (државну) језичку политику тако и на општу образовну политику. У литератури је већ истицано да „једно од значајнијих питања у којима се рефлектује општа образовна политика јесте и оно које се тиче статуса, односно понуде и избора страних језика у школама” (Durbaba 2014: 51).²

У овом раду покушаћемо да, путем анализе заступљености страних језика у образовном систему Републике Српске и нормативних аката којима је ова област уређена, одредимо основне карактеристике образовне језичке политике у домену наставе страних језика у Републици Српској. Будући да основно образовање представља први и обавезни образовни степен у којем се сусреће настава страних језика те да у средњем образовању њено присуство може бити условљено различитим факторима, као што су одабир профилног занимања или наставни план, анализа ће бити усмјерена само на заступљеност страних језика у основним школама и корелацију између језичке образовне политике и друштвених процеса.

1. Језичка политика и друштвени процеси

Језичка политика се као појам јавља у другој половини 20. вијека и у својим зачецима била је првенствено усмјерена на стандардизацију и описивање постојећих језика. У новије вријеме, она се окреће новим питањима „усљед пораста утицаја невладиних и надвладиних међународних организација и са јачањем концепта људских и језичких људских права, теорија и пракси језичке политике и планирања” (Filipović 2014: 19). Наведене околности одредиле су не само предмет језичке политике него и сферу међусобних утицаја ове дисциплине и различитих друштвених фактора, као што су геополитика, религија,

²У погледу становишта са којих се може прилазити наведеном проблему, издвајају се сљедећи приступи: (а) као аспекту образовне политике уопште, а посебно (б) као аспекту језичке образовне политике, (в) као легислативном питању (анализом актуелних закона и подзаконских аката који регулишу ову област) и, коначно, (г) као предмету научног проучавања (Durbaba 2014: 51).

психологија и слично. Тако, поједини руски истраживачи истичу да теоретска база језичке политике данас захтијева обнову која би у обзир узела процесе изазване глобализацијом и новим геополитичким условима (Gricenko, Kirilina 2014: 95; Glumova 2018: 31).

Условљеност језичке политике глобалним друштвеним процесима и геополитичким околностима на најбољи начин илуструје Семјуел Хантингтон ставом да је „током цијеле историје распоdjела језика у свијету одражавала распоdjелу власти у свијету” (2014: 122).³ Да се поменута распоdjела односи и на позицију језика у образовању потврђује и оцјена Б. Сполског о томе да „језичка политика коју усвоји образовни систем несумњиво представља једну од најмоћнијих сила у менаџменту језика” (2009: 90). Свијест о важности оваквих процеса може постати покретачка снага озбиљне језичке политике једне државе исто као што недовољно посвећивање пажње или чак потпуно игнорисање наведених друштвених кретања, са друге стране, може оставити озбиљне негативне посљедице по образовни систем, као и по језички идентитет народа.

Један од чинилаца који могу јасно илустровати утицај глобалних друштвених процеса на језичку политику јесте позиција страних језика у образовном систему, будући да би њихово присуство и заступљеност, по правилу, требало да буду одраз друштвених потреба и међународне позиције сваког од тих језика.

2. Језичка политика Републике Српске у домену страних језика

Поред несумњиво најважнијих задатака образовне језичке политике, који се тичу очувања матерњег језика и јачања његове улоге у заједници, велики значај имају и они задаци који се тичу домена наставе страних језика. Језичка образовна политика, како је већ истакнуто, нуди одговоре на питања да ли ће и у којој мјери поједини страни језици бити присутни у образовном систему (Filipović 2014: 24; Durbaba 2014: 51).

У основном образовању Републике Српске присутна је настава два страна језика, који су у Наставном плану дефинисани као први и други страни језик. Закон о основном образовању и васпитању Републике Српске, као ни други нормативни акти Министарства просвјете и културе Републике Српске, не одређује начин избора првог страног језика. Међутим, будући да је у Наставном

³ Природно, ова појава највише долази до изражаја када је ријеч о ширењу такозваних великих језика, код којих међународно ширење, којим се јача економски, идеолошки и културни утицај, представља политички фактор, односно средство тзв. меке моћи (в. Crystal 2003; Nye 2004; Alpatov 2014).

плану за основно васпитање и образовање (НП 2021) и Закону о основном образовању и васпитању (ЗООВ, чл. 106), наведено да се први страни језик изучава већ од прве тријаде основног образовања, а да је Наставним програмом (НПЕ 2021) за прву тријаду основног образовања обухваћен само енглески језик, очигледно је да статус првог страног језика у свим основним школама има управо енглески језик.

Избор другог страног језика дефинисан је чланом 40. Закона о основном образовању и васпитању Републике Српске, и то на следећи начин:

- (1) Први и други страни језик изучавају се у складу са наставним планом и програмом.
- (2) Одлуку о другом страном језику у школи доноси школски одбор на приједлог наставничког вијећа, уз претходно прибављену сагласност Министарства најкасније до краја јуна текуће године за наредну школску годину.
- (3) Школа је дужна да, прије упућивања захтјева Министарству, спроведе анкету међу ученицима који ће од септембра похађати наставу шестог разреда и њиховим родитељима, те на основу резултата спроведене анкете, већине захтјева родитеља, друштвених потреба и кадровских могућности затражи сагласност за увођење одређеног другог страног језика.
- (4) Активности из ст. 2. и 3. овог члана спровode се ако школа први пут уводи други страни језик (ЗООВ, чл. 40).

Наведене одредбе Закона јасно указују на то да је избор другог страног језика у искључивој надлежности школе,⁴ као и на то да је, поред анкете, изучавање страног језика често условљено кадровским могућностима. Управо кадрoвске могућности као чинилац у одабиру страног језика могу бити нарочито проблематичне у ситуацијама када је у школи запослен само један наставник другог страног језика, због чега тај језик постаје једини изборни предмет, који на тај начин добија статус обавезног предмета.

У основном образовању Републике Српске статус другог страног језика имају њемачки, руски, француски и италијански језик. Према подацима које нам је за потребе овог истраживања уступило Министарство просвјете и културе Републике Српске, а који се односе на школску 2021/2022. годину, заступљеност ових језика у школама показује изразиту неравномјерност: ње-

⁴ На постојање сличног проблема указује истраживање О. Дурбабе, спроведено у појединим дијеловима Србије: „Избор страног језика у ингеренцији је школе, што значи да практично не постоји ниједна инстанца која би се бавила равномерном расподелом страних језика у оквиру мањих географских и административних целина као што су општине, па чак и одређени (или на неки начин повезани) делови округа, а у којима постоје и делују школске управе” (2014: 66).

мачки језик изучава се у 137 основних школа, руски језик у 47, француски у 15 и италијански језик у осам основних школа.⁵

Други страни језик	Број школа у којима се изучава	Процент
Њемачки језик	137	73,26%
Руски језик	47	25,13%
Француски језик	15	8,02%
Италијански језик	8	4,28%

Табела 1: Преглед заступљености страних језика у основним школама у Републици Српској

Доминацију њемачког језика могуће је објаснити друштвеним и економским потребама, као и све активнијим контактима са њемачким говорним подручјем. Ипак, узимајући у обзир да је овај језик присутан у чак 73,26% основних школа, поставља се питање да ли би тенденција раста његове заступљености могла довести до потпуног потискивања свих осталих страних језика из образовног система. Иако је сасвим разумљиво да друштвене потребе треба да буду стратешки оријентир језичке политике у домену наставе страних језика (Glumova 2018: 31), под њима не треба подразумевати само економске већ и потребе за упознавањем са културним, научним и другим достигнућима одређеног говорног подручја.⁶ На примјер, истраживање гло-

⁵ За потпунији увид у заступљеност појединих језика у образовном систему неопходно би било прикупити податке о броју ученика који изучавају сваки од наведених језика, узимајући у обзир варијације у броју ученика у школама. Као илустрација може послужити примјер руског језика, за који је анализа заступљености спроведена у Републичком педагошком заводу за потребе округлог стола „Руски језик у образовном систему Републике Српске: стање и изазови”, одржаног у октобру 2021. године на Филолошком факултету Универзитета у Бањој Луци. Наиме, иако се руски језик изучава у 25% основних школа у Републици Српској, проценат ученика који уче руски језик износи свега 19% због чињенице да је овај језик заступљен у регијама са мањим бројем ученика: Бирач, Херцеговина и Сарајевско-романијска регија. Проблематична је и неравномјерност у заступљености по регијама будући да је наведено истраживање показало да у Приједорској регији руски језик изучава 5,10% ученика, док у регији Бирач овај језик учи чак 75,38% основаца.

Иако смо током овог истраживања затражили податке о броју ученика који изучавају остале стране језике, добили смо информацију да такве анализе до сада нису спровођене и да не постоји прецизна статистика о броју ученика који уче поједине стране језике.

⁶ У литератури је запажено да приликом разраде језичке политике треба узимати у обзир чињеницу да страни језик поставља идеолошки вектор концептуализације процеса и појава и на тај начин постаје катализатор културних и вриједносних трансформација (Gricenko, Kirilina 2014:

балне конкурентности свјетских језика, које је у 2020. години спроведено на Институту за руски језик „А. С. Пушкин” у Москви, показало је да се међу 12 водећих свјетских језика, поред енглеског, налазе три језика која се изучавају у школском систему Републике Српске: француски, руски и њемачки⁷. Притом, њихов редослијед на ранг-листи конкурентности у потпуној је супротности са заступљеношћу у нашем образовном систему. Тако, у индексу глобалне конкурентности француски заузима треће, руски пето, а њемачки језик осмо мјесто (GK-Indeks 2020: 18).

Када је ријеч о заступљености часова страног језика у наставном процесу, Наставним планом и наставним програмима предвиђено је да се и први и други страни језик изучавају у једнаком броју часова, односно у фонду од два часа седмично. Иако учење првог страног језика започиње већ у првој тријади основношколског образовања те ученици енглески језик изучавају двије године дуже у односу на други страни језик, наставни програми не предвиђају значајне разлике у очекиваним исходима учења по завршетку деветог разреда основне школе.

Исходи учења страних језика на крају 9. разреда основне школе	
Енглески језик	Ученици деветог разреда основне школе ће моћи/знати/умјети да савладају, у говорној и писаној комуникацији, програмске садржаје дате у Наставном плану и програму, развијајући и унапређујући истовремено све језичке вјештине. Ученици треба да активно учествују у разговору (уз одређену помоћ наставника). Ученици треба да разумију изоловане реченице и често кориштене ријечи из подручја од непосредног личног интереса; да могу комуницирати у једноставним и уобичајеним ситуацијама о познатим темама и активностима; да могу једноставно описати аспекте свог образовања, непосредну околину и садржаје у оквиру задовољавања својих потреба. (НПЕ 2021)

100). Овакав методолошки приступ разради језичке политике неопходан је, прије свега, у контексту утицаја глобалног енглеског језика на српски језик, али истовремено представља значајно полазиште за систематичнији приступ образовној политици у домену осталих страних језика који су присутни у образовном систему.

⁷Истраживање је обухватило шест параметара: број говорника, број међународних организација у којима се језик користи, број научних публикација, број средстава јавног информисања, број корисника интернета и број сајтова на интернету (в. GK-Indeks 2020).

<p>Руски језик</p>	<p>Ученици деветог разреда основне школе ће моћи да савладају, у говорној и писаној комуникацији, програмске садржаје дате у Наставном плану и програму, развијајући и унапређујући истовремено све језичке вјештине. Ученици треба да препознају гласове, нагласак, ритам, интонацију руског језика и стекну навик у слушања текстова на овом језику, да учествују у разговору и повезано говоре, да препознају смисао текста који садржи познате информације, као и да примијене основна правописна правила у састављању кратких (вођених или самосталних) текстова. Ученици треба да разумеју и користе познате свакодневне изразе и једноставне фразе које се односе на испуњавање конкретних потреба. Могу да представе себе и друге особе, и да одговарају на питања о себи и другима, и о особама које познају, тј. стварима које посједују. Могу да воде разговор под условом да саговорник говори полако и разговоријетно и да је спреман да помогне, те да повежу наставне садржаје са властитим животним искуством (одговоре на питања о професији, науци, технологији, различитим истраживањима, медијима и њиховом значају и утицају на живот младих, о значају савремене науке и технологије у модерном друштву, о путовањима, омиљеним дестинацијама, о свом будућем занимању, начину избора занимања, о најтраженијим занимањима данашњице и сл.) (НПР 2021)</p>
<p>Њемачки језик</p>	<p>Ученици деветог разреда владају, у говорној и писаној комуникацији, програмским садржајима датим у Наставном плану и програму, развијајући и унапређујући истовремено све језичке вјештине. Ученици активно учествују у разговору (уз одређену помоћ наставника), започињу и воде једноставан разговор, сналазе се у једноставном рутинском говору, преносе и разумеју идеје и информације о познатим темама у предвидивим свакодневним ситуацијама. У стању су да разумеју питања, упутства, саопштења, те да издвоје битне информације. У монолошком излагању, једноставним ријечима могу изразити како се осјећају, описати свакодневне аспекте свог окружења, описати једноставне активности, свакодневне радње, изнесе своје планове, и једноставним дескриптивним реченицама говоре о предметима и стварима које посједују. Укратко, ученици су у стању да се једноставним реченицама изразе о свим темама предвиђеним наставним програмом. (НПЊ 2021)</p>

Француски језик	Ученици деветог разреда основне школе треба да савладају, у говорној и писаној комуникацији, програмске садржаје дате у Наставном плану и програму, развијајући и унапређујући истовремено све језичке вјештине. Ученици треба да активно учествују у разговору (уз одређену помоћ наставника). Ученици треба да разумеју изоловане реченице и често кориштене ријечи из подручја од непосредног личног интереса, могу комуницирати у једноставним и уобичајеним ситуацијама о познатим темама и активностима и једноставно описати аспекте свог образовања, непосредну околину и садржаје у оквиру задовољавања својих потреба. (НПФ 2021)
Италијански језик	Ученици деветог разреда основне школе треба да савладају, у говорној и писаној комуникацији, програмске садржаје дате у Наставном плану и програму, развијајући и унапређујући истовремено све језичке вјештине. Ученици треба да активно учествују у разговору (уз одређену помоћ наставника). Ученици треба да разумеју и користе познате свакодневне изразе и једноставне фразе које се односе на испуњавање конкретних потреба. Могу да воде разговор под условом да саговорник говори полако и разговоријетно и да је спреман да помогне. (НПИ 2021)

Табела 2: Преглед исхода учења страних језика према наставним програмима за основно васпитање и образовање Републике Српске

Иако би се готово потпуна истовјетност исхода учења свих страних језика могла објаснити усклађеношћу са појединим међународним документима који уређују ову област (в. CEFR, internet; EJP 2003), непостојање напреднијих компетенција енглеског језика (предвиђени ниво знања за све језике је А2) и поред знатно дужег периода учења, као и неравномјерна заступљеност различитих језика у основним школама, указују на одсуство планског осмишљавања језичког образовања на овом степену образовања.

3. Закључак

Настава страних језика као средство оспособљавања за међукултурну комуникацију у савременим околностима од изузетног је значаја за све етапе образовања. Када је ријеч о Републици Српској, као основни проблеми образовне језичке политике у домену наставе страних језика могу се издвојити следећи:

3.1. Непрецизна дистинкција између првог и другог страног језика у погледу избора, фонда часова и исхода учења. Поред тога што Закон о основном образовању и васпитању Републике Српске не предвиђа начин избора првог страног језика, настава енглеског језика се, упркос увођењу већ од трећег разреда основне школе, изводи у једнаком броју часова као и настава другог страног језика, а исходи учења, као и очекивани ниво познавања језика, на крају основног образовања су уједначени.

3.2. Потпуна доминација њемачког језика. Без обзира на начело вишејезичности, које подржавају и потенцирају европске институције, потискивање појединих страних језика у корист оних доминантнијих појављује се као посљедица недовољно дефинисаних правила избора другог страног језика, али и двају других проблема, које наводимо у наставку.

3.3. Непостојање одговарајућих инстанци надлежних за равномјерну расподјелу страних језика на нивоу школа, општина и регија. Будући да се избор другог страног језика налази у надлежности школа, заступљеност различитих језика често је условљена спољашњим факторима, као што су законом дефинисане кадровске могућности, али и традиција изучавања одређеног језика и други чиниоци, који често не корелирају са глобалним статусом страних језика.

3.4. Непостојање евиденције и статистике о броју ученика који уче појединачне стране језике. Иако је велика неусклађеност у заступљености страних језика очигледна на основу податка да се њемачки језик учи у 73,26% школа, док су други страни језици заступљени у процентима који се крећу између 4% и 25%, из анализе података о броју ученика који уче руски језик јасно је да је овај параметар знатно релевантнији у оцјени постојећег стања. Због тога се недостатак овакве евиденције може сматрати једним од коријена проблема образовне језичке политике када је ријеч о настави страних језика.

Прикупљени подаци, као и непостојање или недоступност појединих података, указују на потребу за прецизнијим и темељнијим осмишљавањем јасне образовне језичке политике у домену наставе страних језика, приликом којег је потребно узети у обзир искуства земаља са јасном лингвополитичком стратегијом, као и услове глобализације и постојеће свјетске ранг-листе утицајних језика, али је истовремено неопходно консултовање експерата који би разрадили одговарајућу научну аргументацију као темељ даљег планирања. Да

би се то постигло, кључно је, за почетак, осмислити одговарајући механизам систематског прикупљања података који би омогућили потпунији увид у стање у овој области.

Извори

1. ЗООВ: Закон о основном образовању и васпитању Републике Српске, Службени гласник Републике Српске бр. 44/17.
2. НП 2021: Наставни план и програм за основно васпитање и образовање, Службени гласник Републике Српске бр. 79.
3. НПЕ 2021: Наставни програм за наставни предмет Енглески језик за IX разред основне школе, Службени гласник Републике Српске бр. 79. Прилог бр. 19.
4. НПИ 2021: Наставни програм за наставни предмет Италијански језик за IX разред основне школе, Службени гласник Републике Српске бр. 79. Прилог бр. 35.
5. НПЊ 2021: Наставни програм за наставни предмет Њемачки језик за IX разред основне школе, Службени гласник Републике Српске бр. 79. Прилог бр. 23.
6. НПР 2021: Наставни програм за наставни предмет Руски језик за IX разред основне школе, Службени гласник Републике Српске бр. 79. Прилог бр. 31.
7. НПФ 2021: Наставни програм за наставни предмет Француски језик за IX разред основне школе, Службени гласник Републике Српске бр. 79. Прилог бр. 27.

Литература

1. Алпатов, Владимир (2013), „Језикова политика в современном мире”, *Научный диалог*, № 5(17), Филология, 8–28.
2. Алпатов, Владимир (2014), „Језикова политика в России и мире”, *Језикова политика и језиковые конфликты в современном мире*, Москва: Институт языкознания РАН, 11–24.
3. ГК-Индекс (2020): *Индекс положения русского языка в мире; индекс глобальной конкурентоспособности (ГК-Индекс), индекс устойчивости в странах постсоветского пространства*. Сост. А. Л. Арефьев, Д. А. Горбатова и др. под ред. М. А. Осадчего, Москва: Государственный институт русского языка им. А. С. Пушкина.
4. Глумова, Елена (2018), „Језикова политика Российской Федерации в области обучения иностранным языкам”, *Језикова политика и лингвистическая безопасность*, Нижний Новгород: НГЛУ, 30–37.
5. Гриценко, Елена, Алла Кирилина (2014), „Језикова политика в условиях глобализации”, *Језикова политика и језиковые конфликты в современном мире*, Москва: Институт языкознания РАН, 95–114.

6. Дурбаба, Оливера (2014), „Аспекти језичког планирања на нивоу локалне заједнице: приказ једне студије случаја”, *Језици у образовању и језичке образовне политике*, Београд: Филолошки факултет.
7. ЕЈП (2003), Литл, Д., Перклова, Р. *Европски језички портфолио за наставнике и менторе*, Министарство просвете и науке, Подгорица (преводилац: Соња Шпадијер).
8. CEFR (2001), *Common European Framework of Reference for Languages: learning, teaching, assessment*, Council of Europe. Modern languages division, Strasbourg. <https://rm.coe.int/1680459f97> (приступљено 24. 11. 2022).
9. Crystal, David (2003), *English as a global language*, Second edition, New York: Cambridge University Press.
10. Nye, Joseph (2004), *Soft Power. The Means to Success in World Politics*, N.Y.: Public Affairs.
11. Spolsky, Bernard (2009), *Language management*, New York: Cambridge University Press.
12. Филиповић, Јелена (2014), „Теоријски концепти и специфичности језичке образовне политике”, *Језици у образовању и језичке образовне политике*, Београд: Филолошки факултет.
13. Хантингтон, Самуел (2014), *Столкновение цивилизаций*, http://tower-libertas.ru/wp-content/uploads/2014/01/Hantington_S._Stolknovenie_Civilizaciyi.a6.pdf (приступљено 15. 4. 2022).

Sanja R. Milićević
University of Banja Luka
Faculty of Philology
Department of Russian Studies

LANGUAGE EDUCATION POLICY AND FOREIGN LANGUAGE TEACHING IN THE REPUBLIC OF SRPSKA

Summary

This paper analyses foreign language teaching in the education system of the Republic of Srpska relative to the percent distribution of frequency of individual languages. With primary education being the first and obligatory level of education at which foreign languages are taught, the paper examines the connection between language education policy at the primary education level, social processes and the international position of foreign languages studied in the Republic of Srpska. Available data are compared with the rankings of world languages in terms of their global influence. Similarities and differences between learning outcomes for individual foreign languages

after completing primary education are also analysed. The paper points to the basic problems of the language education policy in the Republic of Srpska in relation to foreign language teaching, and recommends systematic collection and analysis of relevant data as the first step in dealing with the issues discussed.

► **Keywords:** foreign language teaching, language policy, primary education, foreign languages, education system.

Primary sources

1. ZOOV: Zakon o osnovnom obrazovanju i vaspitanju Republike Srpske, Službeni glasnik Republike Srpske br. 44/17.
2. NP 2021: Nastavni plan i program za osnovno vaspitanje i obrazovanje, Službeni glasnik Republike Srpske br. 79.
3. NPE 2021: Nastavni program za nastavni predmet Engleski jezik za IX razred osnovne škole, Službeni glasnik Republike Srpske br. 79. Prilog br. 19.
4. NPI 2021: Nastavni program za nastavni predmet Italijanski jezik za IX razred osnovne škole, Službeni glasnik Republike Srpske br. 79. Prilog br. 35.
5. NPNj 2021: Nastavni program za nastavni predmet Njemački jezik za IX razred osnovne škole, Službeni glasnik Republike Srpske br. 79. Prilog br. 23.
6. NPR 2021: Nastavni program za nastavni predmet Ruski jezik za IX razred osnovne škole, Službeni glasnik Republike Srpske br. 79. Prilog br. 31.
7. NPF 2021: Nastavni program za nastavni predmet Francuski jezik za IX razred osnovne škole, Službeni glasnik Republike Srpske br. 79. Prilog br. 27.

References

1. Alpatov, Vladimir (2013), „Yazykovaya politika v sovremennom mire“. Nauchnyy dialog. № 5(17). Filologiya, 8–28.
2. Alpatov, Vladimir (2014), „Yazykovaya politika v Rossii i mire“. Yazykovaya politika i yazykovyye konflikty v sovremennom mire. Moskva: Institut yazykoznanija RAN, 11–24.
3. CEFR (2001), *Common European Framework of Reference for Languages: learning, teaching, assessment*, Council of Europe. Modern languages division, Strasbourg. <https://rm.coe.int/1680459f97> (24. 11. 2022).
4. Crystal, David (2003), *English as a global language*, Second edition, New York: Cambridge University Press.
5. Durbaba, Olivera (2014), „Aspekti jezičkog planiranja na nivou lokalne zajednice: prikaz jedne studije slučaja“. *Jeziци u obrazovanju i jezičke obrazovne politike*, Beograd: Filološki fakultet.

6. EJP (2003), Litl, D., Perklova, R. *Evropski jezički portfolio za nastavnike i mentore*, Podgorica: Ministarstvo prosvete i nauke.
7. Filipović, Jelena (2014), „Теоријски концепти и специфичности језичке образовне политике”, *Jezici u obrazovanju i jezičke obrazovne politike*, Beograd: Filološki fakultet.
8. GK-Indeks (2020), *Indeks polozheniya russkogo yazyka v mire; indeks globalnoy konkurentosposobnosti (GK-Indeks). Indeks ustoychivosti v stranakh postsovetskogo prostranstva*. Sost. A. L. Arefyev. D. A. Gorbatova i dr. pod red. M. A. Osadchego. Moskva: Gosudarstvennyy institut russkogo yazyka im. A. S. Pushkina.
9. Glumova, Elena (2018), „Yazykovaya politika Rossiyskoy Federatsii v oblasti obucheniya inostrannym yazykam“. *Yazykovaya politika i lingvisticheskaya bezopasnost*. Nizhniy Novgorod: NGLU, 30–37.
10. Gricenko, Elena, Alla Kirilina (2014), „Yazykovaya politika v usloviyakh globalizatsii“. *Yazykovaya politika i yazykovyye konflikty v sovremennom mire*. Moskva: Institut yazykoznaniya RAN, 95–114.
11. Hantington, Samuel (2014), *Stolknoveniye tsivilizatsiy*, http://tower-libertas.ru/wp-content/uploads/2014/01/Hantington_S._Stolknovenie_Civilizaciyi.a6.pdf (15. 4. 2022).
12. Nye, Joseph (2004), *Soft Power. The Means to Success in World Politics*, N.Y.: Public Affairs.
13. Spolsky, Bernard (2009), *Language management*, New York: Cambridge University Press.

Преузето: 30. 9. 2022.
Корекције: 29. 11. 2022.
Прихваћено: 9. 12. 2022.